

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Obornik, Meïr

5565 [1804/1805]

01

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9622

אויס דען הענדן איהרער טיראָננען .
 (מט) שאולס זעהנע וואָרן : יהונתן .
 ישוי , אונד מלכי שוע . פֿאָן צווען
 טעכטערן היס דיא עלטסטע מרב , אונד
 דיא יונגסטע מיכל . (נ) שאולס פֿרויאַ
 היס אחינועם , טאָכטער דעס אחימעץ .
 זיין העער פֿיהרער היס אבנר וואָהן גר'ס ,
 שאולס פֿאַטערס ברודר . (נא) דען
 קיש , דער פֿאַטער שאולס , אונד גר ,
 דער פֿאַטער אבנר'ס , וואָרן זעהנע דעס
 אביאל . (נב) דער קריג ווידער דיא
 פלשתים , וואָרדע אייפֿריג פֿאַרט
 גועצט , זאָ לאַנג שאול לעכטע , אונד
 וואָ שאול איינען שטאַרקען אונד
 טאַפֿערן מאַן גוואָהר וואָרד , נאָם ער
 איהן צו זיך .

טו (א) איינסט שפראַך שמואל צו
 שאול , מיך האַטטע דער עוויגע
 גשיקט , דיך צום קעניג איבר זיין פֿאַלק
 ישראל צו זאַלן , וואָרדערע דען אויך
 דען

שָׁמָהּ : (מט) וַיְהִי בְּנֵי שָׂאוּל
 יוֹנָתָן וְיִשׁוּי וּמִלְכִישׁוּעַ וְיִשָּׁם שְׁתֵּי
 בָנָתָיו יִשָּׁם הַבְּכִירָה מֵרַב וְיִשָּׁם
 הַקְּטָנָה מִיָּכָל : (נ) וְיִשָּׁם אִשְׁתּוֹ
 שָׂאוּל אַחִינוּעַם בֵּת אַחִימֵעַץ
 וְיִשָּׁם שִׁיר צָכָאוּ אֲבִינָר בֶּן גֵּר
 דוֹד שָׂאוּל : (נא) וְקִישׁ אֲבִי
 שָׂאוּל וְגֵר אֲבִי אֲבִנָר בֶּן אֲבִיאל :
 (נב) וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה חֲזָקָה עַל־
 פְּלִשְׁתִּים כֹּל יְמֵי שָׂאוּל וְרָאָה
 שָׂאוּל כָּל־אִישׁ גִּבּוֹר וְכָל־בֶּן־
 חַיִל וַיֵּאסְפֵהוּ אֵלָיו :

טו (א) וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶל־
 שָׂאוּל אֲרֵנִי שְׁלַח יְהוָה
 לְמַשְׁחָה לְמִלְכָּךְ עַל־עַמּוֹ עַל־
 יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה שְׁמַע לְקוֹל דְּבָרֵי
 יְהוָה

רש"י

באור

חיל : (נ) אַזְנֵי בֶן גֵּר . וְגֵר הִיךְ דוֹד
 שָׂאוּל אֲחִיו שֶׁל קִישׁ וְשֵׁנִיפֿ בְּנֵי אֲבִיאל
 וְגַם אֲבִיאל נִקְרָא גֵר בְּדַבְרֵי הַיּוֹמִי שֶׁהִיךְ
 מִדְּלִיק נְרוֹת לְרַבִּים בְּמִצְוֹת הָאֲפִלִּים :
 (נב) וְרָאָה שָׂאוּל . לִשְׁוֹן הוֹה וְכֵסֶה הִיךְ
 שָׂאוּל רוֹאֵה אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל הִיךְ אֹסֵפוֹ
 אֵלָיו :

טו (א) וְעַתָּה שְׁמַע לְקוֹל דְּבָרֵי
 ה'

הִרְאָה כּוֹחוֹ וְחִילוֹ . וְכַעֲשֵׂי זֶה פִּי הַרִ"א .
 (נ) דוֹד שָׂאוּל , נֵר הִיךְ דוֹד שָׂאוּל , כִּי אֲבִי
 שְׁנִיפֿ אֲבִיאל , כ"ש כֶּאֱזֵנִי וְכֵר בֶּן אֲבִיאל , וְלַעֲמִיל
 (ט' א') קִישׁ בֶּן אֲבִיאל . (נא) וְקִישׁ אֲבִי
 שָׂאוּל , טַעַם זְכָר זֶה לְבָאֵר מֵה שְׁאֵמֵר בֶּן נֵר
 דוֹד שָׂאוּל יוֹשֵׁעִיר הַכְּתוּב כֵּן : קִישׁ (אֲשֶׁר הִי')
 אֲבִי שָׂאוּל , וְכֵר (אֲשֶׁר הִיךְ) אֲבִי אֲבִנָר
 (שְׁנִיפֿ) בְּנֵי אֲבִיאל הִיךְ . וְהֵשֶׁכֶת בֶּן ,
 הַטַּעַם כֹּל א' מֵאֵלֶּה הִיךְ בֶּן אֲבִיאל .

טו (א) אוֹתִי שְׁלַח , עַל יְדֵי נְהִיִּית
 מֶלֶךְ , וּמִן הַרְאִי שְׁתַּשְׁמַע לְכָל אֲשֶׁר
 אֲדַבֵּר

מ כ ל ל י ו פ י

טו (א) לְמַשְׁחָה , הַחַי"ת בְּקִמְצָה חֲטוּף , וְיִרְבֵּ בְּנַחַל , שָׁרְשׁוֹ אֲרַב , מֵהַפְּעִיל
 (ו) אוֹסֵפֿ

יהוה: (ב) כה אמר יהוה צבאות
 פקדתי את אשר עשה עמלק
 לישראל אשר שם לו בדרך
 בעלתו ממצרים: (ג) עתה לך
 והכיתה את עמלק והחרמתם
 את כל אשר לו ולא תחמל
 עליו והמתה מאיש עד אשה
 מעלל ועד יונק משור ועד ששה
 מגמל ועד חמור: (ד) וישמע
 שאול את ה' ויפקדם
 בטללים מאתים אלף רגלי
 ועשרת אלפים את איש
 יהודה: (ה) ויבא שאול עד
 עיר עמלק וירב בנחל:
 (ו) ויאמר שאול אל הקיני לכו

דען אויפטרעג פאם עוויגען .
 (ב) זא שפריכט דער עוויגע צבאות :
 איך האב עם איממער פאר אויגן , וואס
 עמלק ישראל גטאון , וואס ער איהם
 אויף דעם וועגע צו גפיגט , אלס ער
 אויס מצרים הינויף צאג . (ג) זא ציה
 נון היין , אונד שלאגע עמלק , פרוויסטע
 אללעס וואס ער האט , שאהנע איהן
 ניכט , ברינג אום , פאן מאן ביו פרויא ,
 קנאכען אונד זייגלינגע , אכס , לאס ,
 קאמעל אונד עזעל . (ד) שאול ענטע
 באט דאן פאלק , אונד מוסטערטע זיא
 אין טלאים , זיא ווארן צוויימאל הונדרט
 טויזענד פום פאלקס , אונד צעהן טויזענד
 מאן פאן יהודה . (ה) ארט ער אן
 איינע שטאט דעם עמלק קאם , אונד
 דארט אין איינעם גרונדע שטרייטען
 זאלטע ; (ו) לים שאול דעם קיני זאגן :
 געהט , טרענט אייך פאן עמלק , אונד
 ציהט העראב , איך קענטע דיר זאגנט
 מיט

סרו רדו מהוה עמלקי פן אכפה

עמו

באור

רשי

אדבר אליך בשם ה' . (ב) פקדתי , לפי
 מה שנארת המלה בספר שופטים (ט"ו א'
 שהוראתה תמיד השגחה בדבר מבלי הסרעין ,
 יהי' כאן פירושו לא הסרותי עין מאשר עשה
 עמ'ק , והכני משגיח תמיד במעשיהו , לכן
 לך והכית כו' . וכן תרגמתי . (ד) וישמעו
 השמיע להם שיתקבצו להלחם עם עמלק .
 בטלאים , שם מקום הוא לפי הפשוט , כן
 הוא בתוספי' ישנים (יומא כ"ב ע"א) .
 (ה) עד עיר עמלק , אפשר כך שם העיר .
 וי"א שהי' עמלק יושב באהלים , נוסע ממקום
 למקום , ולא היה להם אלא עיר אחת , ועד
 העיר הזאת בא שאול ללכדה , לפי ששם ישבו
 גדולי העם וראשיהם . וי"ת קרתא דבית
 עמלק

ה' . פעם אחת נסכלת עתה הזכר
 בעמלק : (ג) משור ועד שם .
 שהיו בעלי כשפים וושנין עמלק ודומין
 לכהונה : (ד) וישמע שאול . לשון
 הכרזה כמו וישמע שאול : ויפקד' בטללי'
 אמר לכל אחד ואחד שיקח טלה ומלאנו
 של מלך ואחר כך מנה את הטלאים לפי
 שאסור למונות את ישראל שגח' צם לא
 יספר מרוצ : (ה) וירב בנחל . וילחם
 בנחל ורבותינו אמרו על עסקי נחל רב
 ודן את עממו ומה בשביל נפש אחת
 אמרה תורה ערוף עגלה בנחל . בשביל
 כל

מיט איהם פֿרדערבן , אונד דוא האַסט גיטע געצייגט , דעם גוזאַמטן ישׂראל , אַלס זיא פֿאַן מצרים הינויפֿצאָגן . דאָ טרענטע זיך קיני פֿאַן עמלק .

(ז) שאול שלוג רען עמלק , פֿאַן חוילה , ביז גען שור , דאָ פֿאַר מצרים ליגט . (ח) אגג , דען קעניג פֿאַן עמלק נאָם ער לעכענדיג געפֿאַנגן , אַללע פֿאַלק אַבער מאַכטע ער מיט דעם שווערדע נידער . (ט) נור שאַהנטע שאול אונד דאָ פֿאַלק רען אגג , דאָ בעסטע קליין אונד גראַסע פֿיהע , פֿייסטע רינדער אונד לעממער , אונד גאַס זאַנסט גוט וואָר , אונד וואַלטען עס ניכט צו גרונדע דיכטן . אַללעס אַונוויכטיגע אונד

עמו ואַהה עשִׂתָהּ חֶסֶד עִם כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִלְוָתָם מִמִּצְרַיִם וַיָּסֶר קִינֵי מַחֲוֵה עִמְלֵק : (ז) וַיָּדָא שְׂאוּל אֶת־עִמְלֵק מִחוּלָה בּוֹאֶה שׁוֹר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מִצְרַיִם : (ח) וַיַּחֲפֹשׂ אֶת־אֶגַּג מֶלֶךְ־עִמְלֵק חַיּוֹת כָּל־הָעַם הַחֲרִים לְפִי־חָרֵב : (ט) וַיַּחֲמַל שְׂאוּל וְהָעַם עַל־אֶגַּג וְעַל־מִיטֵב הַצֹּאן וְהַבָּקָר וְהַמִּשְׁנִים וְעַל־הַכֹּהֲנִים וְעַל־כָּל־הַטּוֹב וְלֹא אָבֹו

הַחֲרִימִם וְכָל־הַמְּלָאכָה נִמְכָּזָה

ונמס

רש"י

באור

עמלק , אכשר שנס לעתו נוטה לדעת הזאת . ויהי' לפי' ויבוא עד , כלחם מחילה עם עמלק היושבים בארזים ויחרימם , וכן הלך בארצו הליך והחרם עד בואו אל עירם , וילחם גם עלי' . והיותו נכון לפרש עד עיר עמלק , עיר אחת של עמלק , הראשונה לגבול ישׂראל , ומחיבר הוא עם הכתוב אחריו , ושעורו : כאשר בא שאול אל העיר הראשונה , אמר אל הקיני כו' . וירב , מן ריב , ענינו כמו וילחם . (ז) אל הקיני , בני יתרו שהיו יושבין במדבר יהודה בגב ערד , וערד הוא עמלק , הכנעני מלך ערד עמלק הי' , שנא' יושב הגב , ועמלק ישב בארץ הגב (דש"י) . (ט) והמשנים , ת"י והשמנים , והוא לדעתו מהמלות מתחלפי אותיות , כמו כשב כנש . ורש"י פירשו מלשון

כל הנפשות האלו לא כל שכן אם אדם חטא בהמה מה חטאה : (ז) אל הקני . בני יתרו שהיו יושבין במדבר יהודה בגב ערד שהלכו אל יעבץ ללמוד תורה וערד הוא עמלק הכנעני מלך ערד עמלק היה שנא' יושב הגב ועמלק יושב בארץ הגב : עם כל בני ישׂראל . שנהנו מסעודתו משה ואהרן וכל זקני ישׂראל והרי מעלה עליו כאו עשה חסד עם כל בני ישׂראל : (ט) והמשנים אין לו דמיון והם הכריאים ואומר אני לשון משני' כמו כסף משנה על שם שהוא כפול בצער ובשומן וכן ופר השני שבע

מ כ ל ל י ו פ י

(ז) אוסף , ענין בלי' , שרשו אסף מבנין הפעיל : (ז) בואך , הכ"ף לנוכח : (ט) והמשנים , כו' ור"י א פי' מלשון שנה , והוא חאר לכבשו' בני שנה : נמכזה , הגו' נוסף , ונמס לנקבה בלשון זכר , ויש בו דבר נסחר נופל או כמו ורוח גדולה וחוק

וַנָּמַס אֶת־הָאֶתֶר הַיְהוָה יְהוֹרִימוֹ : (י) וַיְהִי
 דְּבַר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל לֵאמֹר :
 (יא) נַחֲמֵתִי בִּי־הַמְּלָכֹתִי אֶת־
 שְׁאוּל לְמַלְךְ כִּי־שָׁב מֵאַחֲרֵי
 וַאֲתֵּדְבָרִי לֹא הִקִּים וַיַּחַר
 לְשְׁמוּאֵל וַיִּזְעַק אֶל־יְהוָה כָּל־
 הַלַּיְלָה : (יב) וַיִּשְׁכַּם שְׁמוּאֵל
 לְקַרְאֵת שְׁאוּל בַּבֶּקֶר וַיִּגַּד
 לְשְׁמוּאֵל לֵאמֹר בָּא־שְׁאוּל
 הַבְּרִמָּה וְהִנֵּה מַצִּיב לֹו יָד וַיִּסֹּב
 וַיַּעֲבֹר וַיִּרְדַּ הַגִּלְגָּל : (יג) וַיָּבֹא
 שְׁמוּאֵל אֶל־שְׁאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ
 שְׁאוּל בְּרוּךְ אַתָּה לַיהוָה
 הַיְקִימֵתִי אֶת־דְּבַר יְהוָה :
 (יד) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וּמָה קוֹל־

אונד שוואכע אבער , ריכטעטן זיא צו
 גרונדע . (י) הירויף ווארד דאן ווארט
 דען עוויגן דעם שמואל , וויא פאלגט :
 (יא) עס רייעט מיד , דאס איך שאול
 צום קעניגע ווערדן לים , דען ער איזט
 פאן מיר אכגעגאנגן , אונד האט מיינען
 ווארטן ניכט נאכגלעכט . דיום קרענקטע
 שמואל אונד ער שריע צום עוויגן , דיא
 גאנצע נאכט . (יב) דעם מארגענס
 מאכטע ער זיך פרייה אויף , שאול
 ענטגעגן צו געהן , דא ווארדע ער בע-
 ריכטעט , נעמליך : שאול איזט נאך
 כרמל געקאממן , האט זיך דא איין דענק
 מאל ערריכטן לאסען , איזט דאן ווייטר
 געצאגן , אונד נאך גלגל הינאב געגאנגן .
 (יג) אלס שמואל צו שאול קאם , שפראך
 דיוער : זיידעס עוויגען גועגענט , איך
 האבע ערפיללט , וואס דער עוויגע מיר
 אויפגעטראגען . (יד) דא שפראך
 שמואל : וואס בעדייטעט דען דיועס
 בלעקן

רשי" הצאן

באור

שבע שנים : מנזח ונמס . כמו נזח
 והמ"ס טפילה זו : (יא) נחמתי .
 מחשבה עלתה בלבי על מלכות שאול
 שהמלכתי : (יב) מצבי לו יד . בונה לו
 מנזח הוא המנזח שנאמר באליהו
 וירפא את מנזח ה' הסרוס ויונתן
 תירגס והוא מתקן ליה תמן אתר לפלגא
 צה

מלאן כסף משנה , ע"ש שהוא כפול בדבר
 ושמן . והכרים ת"י ופטימיה . וא' ר"ק
 המשנים הם השמנים מאליהם ע"י מרעיתם ,
 והכרים הם מפותמים ע"י אדם . ובאמת לא
 נמצא משנים כ"א על הבקר , וכרים על
 הכאן , וכמון לומר שהבקרים השמנים נקראים
 משנים , והכאן השמן כרים . וזכר הכתוב
 תחילה מיטב הכאן והבקר , שהם לגיזה
 ועבודה , ומשנים וכרים לעשות מטעמים .
 לעלות לשולחן מלך . וכל המלאכה , כל
 מה שיכול האדם לעשות בכחו וברשותו , וגם הממון נקרא כן , כמו אם לא שלט ידו במלאכת
 דעהו (שמות ב"ב ז') . כן פי' הראב"ע . ומלת מנזח שז על הבגדים , וכל דבר אשר הביאו
 העמלקים עמם במלחמה , ונמס שז על הנהמה , כלומר הדלות והרעות , שכל הדואה אותם
 יחשוב כי המס ימס . (יא) ויחר לשמואל , היית תוחלתו נכונה , כי חשב שישלך שאול כנפשו
 וכלבבו , ועתה ראה כי שז מאחרי ה' . (יב) מצבי לו יד , כמו מנזח , לזכרון התשועה אשר
 עשה לו ה' להכות את עמלק . וכן ויקרא לה יד אבשלום (ש"כ י"ח י"ח) , ושם מפורש
 שהים

בלעקן דעם קליינן פיהם אין מיינן אהרן ,
 אונד דיא שטיממע דער רינד'ה , דיא
 איך הערע ? (טו) שאול אנטווארטטע :
 דאז פאלק בראכטע עם מיט פאן עמלק ,
 ווייל עם דאז טרעפליכע קליין אונד
 גראסע פיה שאהנטע , עם דעם עוויגען
 זיינעם גאטטע צו שלאכטן . דאז איבריגע
 האכען וויר פריניכטעם . (טז) שמואל
 שפראך הירוויף צו שאול : זייא גלאסען ,
 איך מוס ריר בקאנט מאכען , וואס דער
 עוויגען ריזע נאכט מיט מיר גרעדעט .
 דיוער ערווידרטע רעדע נור .
 (יז) דא שפראך שמואל : זא קליין דוא
 דין אויך דינקסט ביזט דוא ניכט דאז
 דוויפט דער שטעממע ישראלם ? דין
 דואט דער עוויגע צום קעניג געוואלכט
 איבר ישראל . (יח) נון שיקטע ער דין
 אין איינען פעלדצוג , אונד שפראך : געה
 הין , פריטילגע דיא פריברעכר עמלק ,
 קעמפפע ווידער זיא , ביז זיא גאנץ אויפֿ
 געריבן זינד . (יט) ווארום גהארבטעסט
 דוא

כלותם אתם : (יט)

באור

שהי' מצבת . (טז) הרף , לפי שרצה
 לדבר אתו קצת , ולהגיד לו כי מאסהו ה'
 מהיות מלך , לפיכך אמר לו שאל יבהל ברוחו
 לכעוס , אלא ישמע נכחת ורפה רוח .
 (יז) הלא אם קטן , לפי שא' לו שאול
 אשר חמל העם , כלומר העם ולא הוא ,
 ולא התנשא למחות בידם , אמר לו שמואל ,
 אע"פ שאתה קטן בעיניך , ולא רצית להתגדל
 על העם ולמנעם , הלא ראש שבטי ישראל
 אתה , ולפיכך משחק ה' למלך עליהם , להכניגם בדרך הישרה , ולמנעם מהעבירה ,
 ואיך הנחת אותם לעבור את פי ה' ? לא הם עשו אלא אתה , שהי' בידך למחות ולא
 מחית , כדעה כי רבונך וחספך הי' בדבר , וחמדת השלל (מדברי רד"ק) . (יח) עד
 כלותם אתם , הכניו הראשון שב אל הפועל , והם העם אשר את שאול , והב'
 אל מקבל הפעולה , והוא עמלק . (יט)

הצאן הזה באוני וקול הבקר
 אשר אנכי שמע : (טו) ויאמר
 שאול מעמלקי הביאום אשר
 חמל העם על מיטב הצאן
 והבקר למען זבח ליהוה אלהיך
 ואת היותר החרמנו :
 (טז) ויאמר שמואל אל שאול
 הרף ואגידה לך את אשר דבר
 יהוה אלי הלילה ויאמרו לו
 דבר : (יז) ויאמר שמואל הלא
 אם קטן אתה בעיניך ראש
 שבטי ישראל אתה ומשחק
 יהוה למלך על ישראל :
 (יח) וישלח יהוה ברך ויאמר
 לך והחרמתה את החטאים
 את עמלק ונלחמת בו עד

ולמה לא

ויאמר ק' שמעת רש"י

זה צינתא : (טז) הרף . כתרגומו
 חוריק . המתן : (יז) ראש שבטי ישראל
 אתה . תרגום יונתן שצטא דבנימין עבר
 בימא צרי' כל עמא כמא שכהמר בנימן
 צעיר רודם : (יח) עד כלותם אותם .
 העם אשר אתך בילו אותם : (יט)
 ותעט

ולמנעם מהעבירה ,
 ואלהם עשו אלא אתה , שהי' בידך למחות ולא
 מחית , כדעה כי רבונך וחספך הי' בדבר , וחמדת השלל (מדברי רד"ק) . (יח) עד
 כלותם אתם , הכניו הראשון שב אל הפועל , והם העם אשר את שאול , והב'
 אל מקבל הפעולה , והוא עמלק . (יט)

שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה וַתַּעַט אֶל־
הַשָּׁלִל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה :
(כ) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל־שְׂמוּאֵל
אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְהוָה וְאֵלֶיךָ
בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר־שָׁלַחְנִי יְהוָה וְאֵבִיא
אֶת־אֲנִי מִלֶּךְ עִמָּלְק וְאֶת־עִמָּלְק
הַחֲרַמְתִּי : (כא) וַיִּקַּח הָרַעַם
מֵהַשָּׁלִל צֹאן וּבָקָר רֵאשִׁית
הַחֲרָם לְזִבְחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּגִלְגָּל : (כב) וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל
הַחֲפִץ לַיהוָה בְּעֹלוֹת וּבָחִים
כִּי־שָׁמַע בְּקוֹל יְהוָה הִנֵּה שָׁמַע

מזבח

רשי

ותעט • כמו ותעף לשון עיט :
(כא) ראשית החרם • מיטב החרם
וכן ראשית דגןך כמה שנאמר בהרימכס
את חלבו ממנו ויונחן תירגס קדם
די חרמון : (כב) הנה שמוע • בקולו
מוזבח

דוא נון דיועד שטיממע דעם עוויגן ניכט ?
פילסט איבר דיא בייטע דהעל , אונד
טהאטסט , וואס דעם עוויגן מיספאללן
מוס — (כ) דאדורך , אונטרבראך
איהם שאול , דאס איך דער שטיממע
דעם עוויגן געהארזאם וואר , דען וועג
גינג , דען ער מיך גשיקט , אגג , עמלקס
קעניג גפאנגן איינגעבראכט , אונד דיא
עמלקים אויס גערפאטעט האבע ?

(כא) צוואר נאם דא פאלק פאן דער
בייטע , שאפע אונד רינדער , אבער
בלאס אלס ערשטלינגע דעם פֿרבאנטן ,
דעם עוויגן ווינס גאטטע אין גלגל צו
אפפערן • (כב) שמואל ערווידרטע ,
זינד עטווא גאנץ אונד אנדרע אפפער ,
דעם עוויגען זא ליב , אלס וינד שטיממע
געהארקען ? זיר ! געהארקען איזט
בעסר אלס שלאכטאפפער , אויפֿ-

באור מערקן

ויאמר שאול , עדיין לא השלים דברו ,
כי עיקר דבריו יען מאסת כו' וימאשך ממלך ,
לקמן פ' כ"ג , אלא שהפסיק שאול את דבריו ,
כ"ג הרד"ק . אשר שמעתי , יש אשר
יתירה בענין , כמו אשר העומדים עליו
(מ"ב י"ב ס') , וכ"כ ר"י גאין על פסוק
אין מחסור כל דבר אשר בארץ (שופ' י"ט
י') . והכחן שאיננה יתירה , ופי' הכתוב
כך : כאשר אמר שמואל אל שאול למה לא שמעת בקול ה'
שהקיס את דבר ה' והחרים את עמלק , וכתפסו את
אנג חיל לא אסיק אדעתו שיחשוב ה' לו
עין , אשר שעודנו בידו להמיתו , גם על קחת מהשלל
התנכל שהעם עשהו , וגם מחשבתם
לטובה היתה , למען זכות לה' , ראשית החרם .
לכן כשאמר שמואל , ותעש הרע בעיני ה' ,
התחמן לבבו בקרבו , והפסיק את דברי שמואל ,
ואמר בדרך שאלה , האם ירע בעיני ה' אשר
שמעתי בקולו , והלכתי בדרך אשר שלחני ,
והבאתי את אנג בנחשתים , והחרמתי את עמו ?
אמת כי לקח העם מהשלל , אשר לא תעשה ,
אלא לא מחמדתם להון עשו אלא
להקריב

מכלל יופי

חזק : (יא) נחמתי , מבנין נפעל : (יג) הקימותי , ענין קיום :
(טו) היותר , שם , או בינוני : (טז) ויאמרו כתיב שאול והוקנים ויאמר קרי על
שאוּל : (יט) ותעט , התי"ו פתוח , ושרשו עטה : (כ) אשר , במקום כן :
(כג) חטאת

מערקן מעהר , אלס פֿעטשטיקע דער
ווידר . (כג) אונגעהאָרזאָם אַבר איזט
אַראַקעל זינדע , ווידערשטרעבן אַב-
געטרייאַ אונד בילדרינסט . דוא האַסט
גאַטטעס וואַרט פֿרשמעהט , זאָ העלט
ער דיך אויך אונווירדיג קעניג צו זיין .
(כד) דא שפראַך שאול צו שמואל : איך
האַבע געזינדיגט , דאַס איך דעס עוויגן
בפֿעהל , אונד דיינע וואַרטע איברטרעטן
האבע , דאַס איך דאַו פֿאַלקגפֿירכטעט ,
אונד איהם גהער געגעבן . (כה) פֿרציייה
גון מיינע זינדע , אונד געה מיט מיר צו-
דיק , דאַס איך מיך פֿאַר דעם עוויגען ,
צור אַנבעטונג הינווערפֿע .
(כו) שמואל אבער שפראַך צו שאול :
איך געה ניכט מיט דיר צוריק , דען דוא
האסט דעם עוויגען וואַרט פֿראכטעט ,
אונד ער העלט דיך פֿיראונווירדיג פֿערנר
קעניג

מזבח טוב להקשיב מחלב
אילים : (כג) כי חטאת-קסם מרי
ואון ותרפים הפצר יען מאסת
את-דבר יהוה וימאסה ממלך :
(כד) ויאמר שאול אל-שמואל
חטאתי ביעברתי את-פיהוה
ואת-דבריך כי יראתי את-העם
ואשמע בקולם : (כה) ועתה
שא נא את-חטאתי ושוב עמי
ואשתהוה ליהוה : (כו) ויאמר
שמואל אל-שאול לא אשוב
עמך כי מאסתי את-דבר יהוה
וימאסה יהוה מהיות מלך על-

ישראל

באור

רשי

להקריב לה' ראשית הפרס . כן נראה לי
פי' הכתוב וכן תרגמתי . (כג) חטאת
קסם מרי , קסם כולל כל דרישת העמידות
למיניהם , כ"ש עמד מלך בכל לקסום קסם ,
ופי' אחריו קלקל בחכים , שאל בתרפים ,
דאה בכבד (יחזק' כ"א כ"א) , הרי שכלל
כל אלה במלות לקסם קסם . וידוע הוא שהיו
שואלים בדברים האלה בימים הקדמונים
ההם , ונקראים אראקעל . ואמר המרי
בדברי נביא אמת , וקסם , חטאת אחת
הם , וכן און ותרפים והפצר ענין אחד הם
בבחינת החטא . ובהיפך אמרו חז"ל כל
המודה בע"ז כאילו כופר בכל תורה כולה , ולמען תת אומץ לדבריו , עזב את כ"ף הדמיון , כאילו
אמר , לא שהם רק דומים זה לזה , אלא שהאחד בעצמו הענין השני . ואון ותרפים , מלת
און כדרך אל תוהו והבל , והוא כנוי לע"ז שהוא הבל ותוהו , וכן נא' מזכיר לנוכח מצדך און .
הפצר , שם הפועל . ועקר הוראת שורש פצר התיצב לפני כל מתנגד , והתאמן להבריחו אל
אשר יחפון , כמו שכתבתי לעיל (י"ג כ"א) . (כה) ושוב עמי , נראה שהלך שאול לקראת
שמואל מן הגלגל בשמעו כי בא , וכל הדברים האלה היו סוף לעיר , וטעם טוב אל שמואל , אע"פ
שהוא לא הלך מגלגל , להיות הליכתו שמה נקראת תשובה , הוא בבחינת הליכת שאול .
וכן השנה עמה משדה מואב (רות

מזבח טוב . להקשיב מחלב
מוסב על הגה שמוע מזבח טוב ולהקשי'
מחלב אילים : (כג) כי חטאת קסם
מרי ואון ותרפי' הפצר . וכעונש של און
ותרפי' כן עונש של הפצר ויונתן תירגם
ארו כחוב גברא דשאלין בקסמא כן
חובת כל איניש דמוסרב על מילי נבייא .
הפצר . לשון תוספו' וכן ויפצר צו הרבה
עליו דברים : (כד) יראתי את העם .

דואג

דואג
כאילו
מלת
הפצר
אשר יחפון
שמואל
שהוא לא הלך מגלגל
וכן השנה עמה משדה מואב

יִשְׂרָאֵל: (כו) וַיִּסַּב שְׁמוּאֵל לְלַכֵּת
 וַיַּחְזֹק בְּכַנְף-מַעֲיָלוֹ וַיִּקְרַע:
 (כז) וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׁמוּאֵל קְרַע
 יְהוָה אֶת-מַמְלַכְוֹת יִשְׂרָאֵל
 מֵעַלֶיךָ הַיּוֹם וּנְחַנְּנָה לְרַעְיָה הַטּוֹב
 מִמֶּךָ: (כט) וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל
 לֹא יִשְׁקֶר וְלֹא יִנְחָם כִּי לֹא אָדָם
 הוּא לְהִנְחָם: (ל) וַיֹּאמֶר חֲטָאתִי
 עָתָה בְּיַדְנִי נָא נִגְדֶּה-זִקְנִי עִמִּי
 וְנִגְדָה יִשְׂרָאֵל וְשׁוֹב עִמִּי
 וְהִשְׁתַּחֲוִיתִי לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ:
 (לא) וַיֵּשֶׁב שְׁמוּאֵל אַחֲרֵי שְׁאוּל
 וַיִּשְׁתַּחֲוֶהוּ שְׁאוּל לַיהוָה:
 (לב) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲגִישׁוּ אֵלָי

את

רשי

דואג האדומי שהי' חשוב ככולם:
 (כו) ויחזק בכנף מעילו • לפי
 פשוטו משמעו שכשפנה שמואל ללכת
 מאחרי שאול אחז שאול בכנף של שמואל
 לפי שהיה שאול מבקש ממנו שישוב עד
 שישתחו' בגלגל שהי' שם אהל מועד ומ"ח
 חולקים אמוראים יש שאומרים מעילו
 של שמואל קרע שאול וי"ח מעילו של שאול
 קרע שמואל ומסר לו סימן זה מי שיכרו'
 כנף מעילו הוא ימלוך תחתיו • והוא
 שאמר לו שאול לדוד ציוס שכרת את
 המעיל ידעתי כי מלך תמלוך: (כט) וגם נצח ישראל
 לא ישקר • ואלו אמר חטאתי עתה בידני
 נא נגדנו ושוב עמי ונשבע ישראל וישב
 אחרי שאול וישתחו' שאול ליהוה:
 (לא) וישב שמואל אחרי שאול
 וישתחו' שאול ליהוה:
 (לב) ויאמר שמואל הגישו אלי

קעניג צו זיין אין ישראל • (כו) הוימיט
 ווענדטע שמואל זיך אום, פֿאַרט צו
 געהן, ער (שאוול) הילט איהן אַבער
 ביים עקע זיינס אַבערקליידס, אונד עס
 צעררים • (כז) דאָ זאָגטע שמואל צו
 איהם: זאָ האָט הייטע דער עוויגע דיר,
 דיא רעגירונג איבער ישראל ענטריסן,
 אונד זיא דיינעם גענאָסן געגעבן, דער
 בעסר איזט אַלס דו • (כט) אונד
 דער עוויגע ערהאַלטער ישראלס, ליגט
 ניכט, בדענקט זיך ניכט, דען ער איזט
 קיין מענש דאַס ער זיך בדענקע:

(ל) איך האָבע גפֿעהלט, זאָגטע יענר,
 דאָך טוהע מיר נור דיא עהרע פֿאַר דען
 עלטסטן מיינעס פֿאַלקס, אונד פֿאַר
 ישראל, אונד געה מיט מיר צוריק,
 דאַס איך מיך פֿאַר דען עוויגן דיינגאָסט
 דיין ווערפֿע • (לא) דאָ בגלייטעטע
 שמואל דען שאול צוריק, שאול וואָרף
 זיך דאָ פֿאַר דען עוויגן דיין • (לב) אונד
 שמואל שפראך: פֿיהרט מיר

באור

א' כ"ב) (כו) ויחזק, שאול החזיק בכנף
 מעיל שמואל, ולא כתנו ללכת מאתו, וכאשר
 נקרע המעיל אמר, כן קרע ה' כו' • (כט)
 נצח ישראל, חיי ישראל שהוא הש"י,
 כמו הדס שהוא חיי הגוף, כי הדס יקרא
 נצח, כטעם ויז נחם על בני (רלב"ג) •
 וגם אין המלה יוצאת מפשוטה, שתורה על
 התמדה וקיום, כלומר ה' המקיים את ישראל
 לעד, וכדמתורגם • ואמר לו שמואל בזה
 פמא תאמר אשוב מדרכי, אולי יש עוד תקוה,
 לשוא תבקש שינחם ה', כי לא אדם הוא
 להנחם • (לב) מעדנות, בעונג, לא
 היה

הואג האדומי שהי' חשוב ככולם:
 (כו) ויחזק בכנף מעילו • לפי
 פשוטו משמעו שכשפנה שמואל ללכת
 מאחרי שאול אחז שאול בכנף של שמואל
 לפי שהיה שאול מבקש ממנו שישוב עד
 שישתחו' בגלגל שהי' שם אהל מועד ומ"ח
 חולקים אמוראים יש שאומרים מעילו
 של שמואל קרע שאול וי"ח מעילו של שאול
 קרע שמואל ומסר לו סימן זה מי שיכרו'
 כנף מעילו הוא ימלוך תחתיו • והוא
 שאמר לו שאול לדוד ציוס שכרת את
 המעיל ידעתי כי מלך תמלוך: (כט) וגם נצח ישראל
 לא ישקר • ואלו אמר חטאתי עתה בידני
 נא נגדנו ושוב עמי ונשבע ישראל וישב
 אחרי שאול וישתחו' שאול ליהוה:
 (לא) וישב שמואל אחרי שאול
 וישתחו' שאול ליהוה:
 (לב) ויאמר שמואל הגישו אלי

את־אֶגֶג מֶלֶךְ עֲמֹלֵק וַיִּלְךְ אֵלָיו
 אֶגֶג מֵעֲדַנְתָּ וַיֹּאמֶר אֶגֶג אֶכֶן סָר
 מִרְהֻמֹת: (לג) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל
 כַּאֲשֶׁר שִׁבַּלְהָ נְיָשִׁים חֲרֻבָּה בֶן־
 הַיְשִׁבֵל מִנְּשִׁיִּים הַמֶּדָּה וַיִּשְׁפֹּף
 שְׁמוּאֵל אֶת־אֶגֶג לִפְנֵי יְהוָה
 בַּגִּלְגָּל: (לד) וַיִּלְךְ שְׁמוּאֵל
 הַרְמַתָּה וַשָּׂאוּל עָלָה אֶל־בֵּיתוֹ
 גִּבְעַת שָׂאוּל: (לה) וְלֹא־יָסַף
 שְׁמוּאֵל לִרְאוֹת אֶת־שָׂאוּל עַד־
 יוֹם מוֹתוֹ כִּי־הִתְאַבֵּל שְׁמוּאֵל יָלֵד
 שָׂאוּל וַיְהִי נַחֵם כִּי הִמְלִיךְ אֶת־
 שָׂאוּל עַל־יִשְׂרָאֵל: (א) וַיֹּאמֶר

מיד אגג , דעו קעניג פֿאַן עמלק הער ,
 אגג קאם גאנץ געלאסן איינהער , אונד
 שפראך : פֿירוואדער ! דעם טאָדעס
 ביטרע איזט גשוואונדן . (לג) שמואל
 זאגטע : וויא דיין שווערד זאָ מאַנכעס
 ווייבע אללעס גענאָממען , זאָ ווערדע
 אויך אונטער דען ווייבן , דייעע מוטטער
 אללעס בערויבט , אונד הירמיט צער־
 היב ער איהן פֿאַר דעם עוויגן אין גלגל .
 (לד) שמואל גינג זאָראן נאך רמה ,
 אינד שאול צאָג נאך הויזעגען גבעת
 שאול . (לה) שמואל זאה שאול ניכט
 ווידער ביו אין זיינען טאָד , דען ער
 טרויערטע צו זעהר אום איהן . דער
 עוויגע ברייעטע אלזאָ , דאס ער שאול
 צום קעניג אין גזעצט האטע איבר
 ישראל .

(א) איינסט

באור

הי' לבו כעכר , ופניו זועפים , כאדס הקרב
 למות , כי נבחר לו מות מחיים . או פירושו
 כמהלך מלכים בתענוג ונפסיעות קטנות ,
 לבוש בגדי מלכות ותכשיטי שרים , ויתורגם :
 (גינג צו איהם מיט מיינעסטעט) . סר
 מר המות , מאסתי נפיים , ולא אירא יום
 מותי . (לג) שכלה , ענין שכל לאו
 דוקא חוסר בניס אלא גם אשה שכולה
 מבעלה , וארץ מיושביה , וכ"כ רש"י ,
 שכלה נשים חרבך , להושיבם אלמנות
 מבעליהן , שהייתם מונבים בחורי ישראל ,
 ע"כ אמנם אין לספק כי גם שכלה חרבו נשים מנבים ,
 מנבים ומבעל . וישסף , חלקו בחרבו כאילו הי' בוקע ענים (רלב"ג) . (לה) לראות
 את שאול , כלומר לא הלך

רש"י

אגג מפקנח : אכן סר מר המות .
 באמות ידעתי כי סר וקרב עלי מורית
 המות : (לג) כאשר שכלה נשים
 חרבך . להושיבם אלמנות מבעליהם
 שהייתם מונבים בחורי ישראל : וישסף .
 התכו לד' ואין לתיבה זו דמיון ותרגום
 וישסף ופשה ובגמר' שלנו יש הויה מפשח
 ויהיבן חלותא כלומר בוקע :

(א) בית

ע"כ אמנם אין לספק כי גם שכלה חרבו נשים מנבים ,
 מנבים ומבעל . וישסף , חלקו בחרבו כאילו הי' בוקע ענים (רלב"ג) . (לה) לראות
 את שאול , כלומר לא הלך

מ כ ל ל י ו פ י

(כג) חטאת , חסר כ"ף כחטאת , [וי"ל בלי חסרון והיא חשמש גם על זאון
 כו' שחטאת שניהם שעובר על דבריו ית' , והר"י אלבו פי' שאון וחרפי' חמוד
 מקסם , והרפצור הוא כאון ורורפים] : וימאסך ממלך , כו"ו וישא אברהם :
 (כו) ללכת , ראוי בקמץ , ונשאר בסגו"ל : (כט) נצה ישראל , חוקם :
 (לג) מנשים , יוחר משאר נשים : (לה) נחם , נפעל עבר , וכפירוש , נפעל
 עומד : (ד) ויהרדו